

На чужині

Н А Р И С

Та сталося непередбачене: у 1945 році в степу потягло суховіями. Усіх мешканців півдня України почав непокоїти недорід озимої пшениці, соняшника, баштанних культур. Незважаючи на це, сталінський режим на селян накладав велику подать у вигляді обов'язкової здачі зерна, молока, м'яса тварин, яєць птиці. Хто не міг її сплатити, в того забирали останнє домашнє майно, судили. А 1946 рік став роком суцільного голоду.

Євменова мати, дізнавшись про ту біду, ще на-полегливіше вимагала в сина повернутися до батьківського порогу, до свого п'ятигектарного поля, яке не було кому обробляти. Довго радилися, та й сусіди наполягали: їдьте, там є хліб. Подумайте про малу дитину. Саме тоді в Олені і Євмена народився їх спільний син Анатолій. Заради його і вирушили в дорогу.

Нова біда

З покаліченого Євмена не вийшло справжнього орача. Виручили сусіди та односельці. Він їм виготовляв столярку, зводив оудинки, а вони допомагали йому обробляти поле. Так що у сім'ї мали хліб і до хліба. Жили не гірше інших. Головне, що у сім'ї були лад і взаєморозуміння. У такій атмосфері через два роки з'явилася дочка Галинка. Не дитя — квітка. Швидко росла, кмітливою була. Стара Оксана, свекруха Олені, не могла натішитися внучкою, вгадуючи в ній свою старанну помічницю. Навіть тоді, коли через шість літ у сім'ї з'явилося третє дитинча — Ганя, баба в полі зору тримала лише Галинку. З нею і до крамниці, і до церкви, і на гостину.

Та на десятому році з дівчиною стався прикрий, можна сказати, трагічний випадок. Як і всі діти, любила бавитися на вулиці. Все було добре. Але якось один з малих бешкетників почав ображати дівчаток. Галинка й заступилася, покаравши кривдника. Той розрюмсався і поскаржився своєму батькові. Дорослий, не вникнувши в суть вчинку, згарячу вдарив Галинку по голові. Не сильно, а так, щоб налякати. Для неї ж той удар виявився фатальним.

Вісім місяців Галинка пролежала у лікарні з болями в голові. Нічого не допомогло. Не позбулася вона і нервового тілу в тілі. Особливо тряски в руках. До кого вже Олена та Євмен не зверталися, ніхто не допоміг позбутися дитині давнього переляку. Так Галинка і залишилася інвалідом дитинства.

Обпалені крила

Повиростали діти. О, як цього часу ждала-виглядала Олена, назавжди залишившись на прізвищі Бондар. Різні були думки. А найзаповітніша — колись зібратися усією сім'єю і поїхати у Ковалівку на берег Південного Бугу. Думалось, ось Анатолій закінчить школу і тоді... Пізніше — хай підлікується Галинка, потім — вийде в люди Ганя.

Сподівання, сподівання. Здавалося, ось-ось стане сприятливий простір для лету у рідні краї. Та Анатолій одружився, і життя внесло круті поправки. Оселився у Курозванах, набувши спеціальності газоелектрозварника. Ганя шістнадцятилітньою влаштувалася дояркою на андрусіївській молочно-варній фермі, а через двадцять п'ять літ стала непрацевдатною. Три роки тому помер і Євмен. Залишилася Олена Гнатівна у свої 83 роки, мов та чайка з обпаленими крильми: ні злетіти, ні податися в рідні краї. За дочок піклується, двох внуків ставить на ноги.

Андрусіївці їй давно стали своїми. Це відчуває щоденно при спілкуванні. При потребі приходять з порадами, допомагають. Олені Гнатівні подобається кучерявий садами та лісами волинський край. Зріднилася вона з усім тим, що шанував і любив її тепер уже покійний Євмен Дорофійович, але думкою часто лине до степових просторів, берегів Південного Бугу. Так і живе.

Та хіба тільки вона?

Спиридон КРАВЧУК.

(Закінчення. Поч. в №№ 44, 45).